

Čas obračunov?

Ob koncu leta ponavadi delamo obračune in ocenjujemo opravljeno delo. Ko jemljemo v pretres delo, ki smo ga opravili, in dogodke, ki smo jih doživeli, bomo skoraj gotovo kot osebe, a tudi kot člani kake organizacije, skupine, ekipe, zbora ali družbe nasplošno, lahko ugotovili pozitivne in negativne pojave. Spoznali bomo mogoče celo, da smo zavozili na mrtvi tir, na stranpot. A zavedati se moramo, da to ni nič hudega, saj vsi vemo, da se iz napak učimo in da le kdor dela, lahko tudi pogreši.

Radi pa bi ob tej ugotovitvi spomnili na neki pregovor, ki se glasi: kdor se nazaj ozira, naprej pade! Naši obračuni naj bodo torej priložnost, da gremo vase in odkrijemo storjene napake. Že to je dokaz, da imamo voljo stvari spremeniti na boljše in odpraviti napake. Predvsem pa naj velja naš pogled prihodnosti in dnevom, ki so pred nami. V pretres moramo zato vzeti pozitivne ugotovitve in v tem smislu načrtovati za naprej. Zavedati se moramo, da vsi imamo čas in celo vsi enako ur časa vsak dan. Zato je vprašanje le v tem, kako ta čas uporabiti, da bo naš obračun tak, da bo spodbujal nadaljnje delo.

Zaupanje in optimizem. To naj bo geslo vsakogar. Potrebna pa je vera v to, kar delamo, v vrednote, katerim, mislimo, se človek ne sme odpovedati. Pri delu ne sme biti malodušja in slabe volje, še posebno ob novem letu, ko se začena nov čas, nova doba. Mogoče bodo problemi in težave isti, a na nas je, da se jih lotimo z zavzetostjo in resnostjo. Sproti se bodo mogoče pojavljala nova vprašanja, ki jih bo treba ob svojem času spet rešiti. Tudi zato je važno, da se ne ustavimo ob storjenih napakah, zakaj kdor se spotakne, je v nevarnosti, da pade. Paziti moramo torej, kod bomo stopali in kam bomo dali svoje noge.

RAST, mladinska priloga Mladike — 1987. Pripravlja uredniški odbor mladitih. Tisk Graphart, Trst, december '87. To številko je uredila Lilijana Filipčič.

Ko iz ljubezni zraste življenje

Božič. Praznik bolečega pričakovanja in tistega tihega veselja, ki ga prinaša samo rojstvo in je začetek novega življenja. Vse bolečine so še v istem hipu pozabljene, ko je dete povito in sprejeto v materino naročje.

Malo, neobgleno bitje je zdaj prepuščeno vsej mamin negi in ljubezni. To dete bo do nje zelo zahtevno: mamine ure bo obtěžila velika skrb zanj. A ko vidim, kako ljubeče stiska k sebi svojega ljubljene in s tako vročim hrepenenjem dočakanega Danijela, mi na obrazu ne ostane niti ena sama zategnjena gubica. Vse moje telo se nategne v en sam blažen smeh. Koliko radosti prinaša otrokov smeh, njegove žive in radovedne oči, njegove ročice, ki se stegujejo za predmeti in ki jih že pri petih mesecih starosti pazljivo ogleduje in otipava. Svet postaja zanj zanimiv. Še malo in vse bo njegovo. On bo odkril skrivnosti življenja, v katerega je bil poklican po svojih starših.

Vedno je treba poudariti, da vse, kar navidez zmanjšuje svobodo ljubezni, dejansko ljubezni pomaga, da bi se uresničila v vsej svoji čistosti in polnosti, pomaga ji, da se ne bi sprevrgla v zlo, da bi dosegla svoj cilj, ki je v tem, da nas združuje z drugim bitjem, z mnogimi drugimi bitji in da nas končno združi z Bogom, ki je Ljubezen.

Sara je komaj čakala, da pridem na obisk. Cel dan so me pričakovali. A jaz sem kot nalašč imela prav ta dan grozno smolo. Vendar sem držala obljubo in Sara me je končno ugledala na stopnicah. Ta niti triletna blondinka je moja mala ljubljenska. Stekla je v moje naročje, se oklenila mojega vratu in me vroče poljubila. Niso vsi otroci tako topli in sproščeni. A Sara je svoj smeh pobrala po svoji mami, tisti ljubeči mladi ženi, ki je mali punčki dan za dnem znala darovati svoj čudoviti nasmeh.

dalje na strani 158

Prišel je k nam; kot otrok, brez moči in brez sijaja; nezapažen, nemočen in nevsiljiv.

Odložimo svoje maske in se nasmejmo nenarejeno, kajti otrok razume samo govorico ljubezni!

Postanimo kakor otroci: dovzetni za resnico, odprti za dobroto, občutljivi za ljubezen!

Vsi sodelavci Rasti voščimo svojim bralcem Božič miru in topline. Ob prihodu novega leta pa se želimo skupaj zahvaliti vsem lepim trenutkom iztekajočega se leta, ki smo jih delili s tolikimi dobrimi ljudmi, z živim upanjem, da bi za vse nastopilo še eno srečno novo leto.

Ko iz ljubezni zraste življenje

Smeh, ki ga danes ljudje ne poznamo več. S kakšno težavo se še smejemo. A vendar, nekdo nas bo še lahko obogatil z radostnim razpoloženjem in to bodo naši mali otroci, kajti vse, kar se na svetu dogaja, se dogaja prav zaradi njih. Zato imajo tako brezskrben obraz.

Človek hrepeni po malem detetu, ki bo kmalu obiskalo njegovo srce.

Toda, ali sem jaz in ali si ti pripravljen, da ga sprejmeva? Ali je najino srce čisto, brez predsodkov in grenkobe?

Sprašujem svojo vest in se v tej drži nastavljam sv. Duhu. Zato mi adventni čas pomeni vabilo, da se resnično poglobim vase, pobrskam v vse pozabljene kotičke duše in najdem v sebi tisto nežmerno ljubezen, ki me podpira v vsakdanjem življenju. To je tisti zlahtni vir, ki oživlja duše, ki jih vabi k upanju, k iskanju Najsvetejšega. V koga naj zaupam, če ne v Boga Očeta, ki me je v svojem velikem načrtu postavil na tisto mesto, za katerega je vedel, da bo zame najboljši!

Poklical me je po imenu in mi zaupal poslanstvo. Ta oseben klic je klic iz ujetosti iz naših drobnih osebnih interesov. Moramo preko te ovire, drugače se bomo čutili nelagodno in kljub velikim besedam tujci. Moralna vprašanja me začnejo mučiti vsekar, ko se približam Njemu: v molitvi, mislih, besedah, dejanjih, v odnosu z drugimi ljudmi.

Ker pa sem človeško bitje, delujem in ljubim v meri človeških sposobnosti. Pogostokrat gledam z očmi in se ne spomnim, da bi morala gledati s srcem. Le tako bi v popolnosti izvršila poslanstvo in se približala Bogu.

S tem, da nas bo spet obiskalo božje de- te, nam Bog izkazuje svojo neizmerno ljubezen in nas vabi, da bi se globoko zavedali tega čudovitega prihoda.

Brezmadežna Marija, božja Mati in mati vsega človeštva, je sprejela božji klic ter tako izvršila najveličastnejšo nalogo.

Kaj pa mi? Smo tudi zmožni reči »zgodil se Tvoja volja«? Je res tako težko prehoditi pot enega dne v popolnem darovanju samega sebe?

Srečo čutimo v sebi samo takrat, ko jo čutimo v drugih ljudeh in jo delimo z njimi. In brez odgovodi ni mogoče doseči sreče, saj se ta rodi iz bolečine, ki jo povzroča ljubezen in ji obenem daje ceno.

Večkrat tudi ne razumemo drugih ljudi. Znajdemo se tudi pred prepadom, ki ga ustvarja struga časa in prostora, ki razdvaja. Temelji mostu pa vendarle stojijo. Ta most smo mi sami, kajti vedno znova je treba iz opeke odpuščanja z ljubeznijo zidati hišo prijateljstva, ki jo rušijo potresi nespornost. Dovolj je, da prisluhnemo svoji vesti.

To je tisto človekovo najbolj skrito jedro in svetišče, kjer je čisto sam z Bogom, čigar glas zveni v človekovi notranjosti. Po vesti se na čudovit način razodeva tista postava, ki se izpopolnjuje v ljubezni do Boga in do bližnjega. Zato bodimo zvesti do vesti, ki nas kristjane povezuje z ostalimi ljudmi pri iskanju resnice in pri pravilnem reševanju tolikih naravnih vprašanj, ki se pojavljajo v življenju posameznikov in družbe.

Kadar se izrekamo za življenje, se tega vedno veselimo. Morda pa mi vendarle od vsem tem ostaja skrita misel, saj so vedno prisotne besede o splavu in številu rojstev, ki nenehno pada. Le redkokdaj pa slišimo besedo življenje, ki je že tu in mu moremo, bodisi iz neznanja ali iz nemarnosti, dati le malo vrednega. Boli me spomin na otroke, ki so tukaj in zdaj in jih ne ljubimo dovolj. Nihče nas ni učil brezpogojne ljubezni, razen Jezusa samega. Vedno znova me zabolijo, ko vidim grobo ravnanje z otroki. Ne le brutalen tepež, ki smo mu še mnogokrat priča, tudi smrtne poškodbe srečujemo v naši družbi. Toda to so skrajnosti. Velikokrat smo tudi nestrpni in neljubeznivi.

Vse prevečkrat slišimo: »Rad te bom imel, če boš tak in tak.« Kje je tu tista milina, potrpežljivost, neskončna ljubezen, ki so edini temelji otroškega samozaupanja, vere vase in v zunanji svet, obenem pa predpogoj za delovno disciplino?

Vse preveč je med nami žalostnih, obupanih otrok in mladih ljudi. Ena sama prošnja jih je in morda se je niti ne zavedajo: Imejte me radi!

Neljubljeni ljudje so temelj nesreče, zgrešene in odtujene družbe.

Zato recimo Da, toda Da tistemu življenju, ki bo ljubljeno in bo zato tudi samo moglo brezpogojno ljubiti.

V ta namen pa moramo ljudi naučiti, kakšna je sredina, ki omogoča rojstvo brezpogojne, vdane in osrečujoče ljubezni.

Kristjani smo nedvomno zelo blizu vrelca prave ljubezni, vprašanje pa je, ali ga resnično iščemo vsak dan znova; ali ga v resnici sploh hočemo najti.

... In vendar ni mogoče doumeti, kako je Bog dvojici minljivih bitij dal oblast, da more iz nič priklicati v bivanje svobodna človeška bitja, ki so odslej neminljiva...

In kaj je za človeka bolj krhko, kot močnost njegovega obstoja, ker je ta možnost za nekoga, ki še ne obstaja, popolnoma odvisna od tistih, ki so že tu in ki edini v svoji ljubezni morejo posredovati življenje, katero bo ravno zaradi njih njegovo!

Prav božič nas spominja na sveto družino: na očeta Jožefa, na mater Marijo in na Jezusov prihod na svet. Koliko težav sta mladoporočenca srečala na skupni življenjski poti! Revščino in zavračanje. A onadva sta kljub vsemu bila srečna. Osnova in razlog njune zakonske zveze je bil Zveličar sam. On je čudežno razumel ta zakon. In če hočemo še globlje razumeti Jožefov in Marijin zakon, se mora v naših mislih razviti perspektiva gledanja, v kateri bi prepoznali udejstvovanje odrešilnega učlovečenja, vcepitve božje ljubezni v človeška srca, ljubezni, ki jih hoče spremeniti in jih pridružiti večjemu daru, h kateremu trpljenje prispeva svoj bistveni delež.

Kaj je lepše, kaj svetlejšo kot srce, ki ljubi in zaupa... kot nekdo, ki hodi pred nami!

Lilijana Filipčič

ŠAH V LONDONU

Končne partije svetovnega šahovskega prvenstva pritegnejo pozornost širše svetovne javnosti. Tudi neobičajni šahisti radi prebirajo »bojna poročila« iz Sivilje, kjer se na miroljuben način vojskujeta zdaj z belimi zdaj s črnimi figurami Karpov in Kasparov. Kdo pa se ne spominja že legendarnih dvobojev med ruskim apolidom Korčnojem in partijskim funkcionarjem Karpovom, ali pa spopadu v Reykyaviku med Reaganom in Gorbačovom, hm, pardon med Spasskijem in Fischerjem? Skorajda nihče ni prezrl teh novic, saj ob pomanjkanju »pravih vojn« časopisi in mediji nasploh radi napihujejo tudi šahovsko partijo: šahista postaneta generala dveh nasprotnih armad, njihove izjave vojne izjave, tišina pa vojaška skrivnost.

Kaj pa je za to fasado, ki se leto za letom obnavlja ter pridobiva vedno bolj skrivnostne odtenske? Malokateremu časnikarju se posreči odkriti v dneh zaključnih srečanj

kaj drugega kot rezultat posameznih srečanj, saj ima vsak šahist dobro organiziran »dvor«, ki skrbi za vsako potrebo ter predvsem za mir okoli svojega varovanja, tako da se škandalčkov željna publika mora zadovoljiti le z občasnimi, seveda neuradnimi, izjavami kake natakariče ali drugega osebjeta hotela. Kljub pomanjkanju tovrstne »literature« je Tim Rice, avtor znanih musicalov kot sta npr. Jesus Christ Superstar ter Evita, napisal libretto za musical, ki ima kot ozadje prav finalno tekmo za svetovni naslov šahovskega prvaka. Kot ambient si je izbral dva kraja, ki sta v preteklosti že gostovala finalne tekme tega športa — južnotirolsko mesto Merano ter tajsko prestolnico Bangkok, za glavna tekmeča pa Američana in Rusa (kar doda vsemu še nekaj simbolike...), naslov pa enostavno CHESS, (ŠAH). Glasbo sta mojstrsko sestavila »dedca« skupine ABBA,

dalje na strani 160

Nekaj značilnosti današnje mladine

To je naslov članka, ki ga je objavila zadnja, 35/36. številka revije 2000. Napisal ga je Jože Bajzek. Gre za zanimivo branje, ki osvetljuje določene pojave med nami.

Zaradi zanimivosti nekaterih izraženih idej, bomo objavili nekaj glavnih misli, ki naj bodo vabilo k branju celega članka in k razmišljanju o teh »značilnostih«. Glede na dejstvo, da mladina aktivno sodeluje pri ustvarjanju podobe družbe, v kateri živimo, je pravilno, da razumemo ozadja pojavov, ki jih je opaziti tudi med nami.

Ena začetnih Bajzekovih ugotovitev se glasi: »Kulturna orientiranost današnje mladine je bolj opozicija tradicionalnim vrednotam, ki so pač tipične za družbo odraslih. Današnja mladina hoče biti drugačna. Ta drugačnost se izraža v nekih subjektivnih oblikah zavesti in spremenjenih mehanizmih, po katerih se formirajo kulturne usmerjenosti.«

Gre torej za ugotavljanje pojava, da se socializacija ne odvija več v vertikalnem smislu, se pravi v odnosu med starimi in mladimi, ampak predvsem med ljudmi enake starosti. Mladina se zbira med seboj in torej socializira in se vključuje v družbo kot osebek, ki sproti spoznava in se ne okorišča s kulturnimi modeli preteklosti, čeprav so jim na razpolago in so jim znani.

»Ena od pomembnih značilnosti današnje mladine«, pravi Bajzek, »je večja nagnjenost k privatnemu in odmaknjenost od javnega. Videti je, da mladi razvijajo neke kulturne vrednote in modele, ki so bolj vezani na vsakdanje in privatno in ki so v nekem protislovju ali celo izziv splošnim kulturnim modelom raznih družbenih institucij, kjer se proklamirajo kot največje vrednote požrtvovalnost, sodelovanje, inovativnost itd. Mladi se danes ne dajo ujeti v neke vnaprej izdelane ideološke dogme, ki naj bi človeka pripeljale v določeno srečo.« Malo dalje pa avtor članka ugotavlja: »Mlade bolj zanima nivo osebnega kakor pa definicija objektivnosti ali zunanjih struktur in velikih programov. Toda ta privatnost mladih ima drugačen poudarek, kot smo ga bili vajeni v preteklosti. (...)

Danes se mlad človek zanima za tista področja, kjer se lahko uresniči, kjer lahko živi. To je navadno ozek krog prijateljev, znancev, sosedov, družine, sodelavcev itd. To je edini domet njegovega interesa, njegovih želja, njegovih potreb in vrednot. Ta majhen krog je zanj življenjskega pomena. Izven tega obstajajo zanj samo abstraktni, oddaljeni in nerealni problemi, ki težko pridejo v krog njegovega zanimanja in interesov. Torej se ga bistveno in eksistenčno ne dotikajo. (...) Uresničiti se, uveljaviti se, najti smisel življenja, odgovoriti si na temeljna eksistenčna vprašanja, si želi samo v krogu, v katerem živi. Nima velikih obzorij in ga ne zanimajo. Vse, kar je zunaj tega dosega, je utopično, nestvarno.«

Logična ugotovitev in posledica, ki izhaja iz povedanega je, da je mladina danes pragmatična. V tem pomenu so sposobni proiz-

vajati tudi univerzalne simbole v relativnih terminih. Čeprav se lahko sklicujejo, prisvajajo različne ideologije, etike in celo transcendence, vendar vse to uresničujejo ali želijo uresničiti v praktičnem smislu in pome- nu. Tudi simbolični univerzum, ki si ga prisvajajo, jim ne pomeni ničesar, kar bi dokončno prisvojili in kar bi jih dokončno kulturno določilo in definiralo. Simbolični univerzum jim pomeni le simbol in smisel, ki ga oni sami v neki dani realnosti izvajajo.

Pri večini mladih današnje dobe je tvegano kakršnokoli sklicevanje na nekaj dokončnega, absolutnega, trdnega, pa najsi bo to narava, nesprenmenljivost zakonov, objektivnost znanosti, metafizika, brezrazredna družba itd. To je neka nova zavest breztemeljenosti, brez kakršnekoli absolutnosti. Ta zavest ni prisotna samo pri nekaterih posameznikih, kot je to bilo vedno v zgodovini, ampak je postala skoraj kolektivna zavest mladih.«

Med vzroke tega pojava uvršča Bajzek »moderno družbo in njeno mobilnost«. Hitro in neposredno spoznavanje drugih stvarnosti »vpliva na relativizem lastne resnice in na relativizem resnice nasploh«. V podzavesti sedanje družbe, in seveda tudi mladih, pa je tudi spoznanje, da »absolutizirana in dogmatizirana človeška misel« lahko privede do pravih katastrof.

»V negotovem svetu, svetu brez temelja, se vsak lahko zanese samo na sebe in na svojo subjektivno sodbo. Tak subjektivni svet je blizu mladim. To se izraža v njihovih besedah, ko pravijo, da jih odrasli ne morejo razumeti. (...) Najbolj zaupajo le svojim vrstnikom. To pa ne zato, da bi v njih našli trden temelj, neko garancijo gotovosti ali merilo absolutnosti, pač pa zato, ker čutijo, da so njihovi sovrstniki v enakem položaju. Počutijo se kot tuji v svoji deželi. Postajajo kratkometražni nihilisti. Zato se počutijo dobro le, ko so v družbi sebi enakih.«

Jasno je torej, da mlad človek išče v subjektivnem svetu odgovore, ki se mu postavljajo. Vendar je prav tako jasno, da ni mogoče doseči neke splošne uveljavitve izkustva posameznika z izkustvi ostalih. Če izhajamo iz tega stališča, je logično, da ni mogoče govoriti o »popolni identifikaciji« ... s kakršnokoli ideologijo, s kakršnokoli vero. Medtem ko institucije zahtevajo zase popolno identifikacijo, življenjsko osebna izkušnja teži k zbiranju in razširjanju izkušenj. Morda prav zato mlada generacija tako težko popolnoma zaupa ali se težko popolnoma identificira z institucijo.«

Zelo zanimiva se nam zdi trditev, da pri »mladih lahko govorimo tudi o nekem molku. (...) Če jih drugi (odrasli) ne morejo razumeti, se torej tudi ne spleča razlagati, razkrivati in odkrivati.«

Vendar je tudi mladina sestavni del družbe in zato je važno govoriti o odnosu s svetom. Kajti, »le v ravnovesju z zunanjim

je notranja identiteta tudi potrjena in je pogoj za zdravo osebnost.«

Gre torej za temeljno vprašanje, ki ga Bajzek označuje s pojmom »pripadnost«. To je »geneza smisla in podaljšanje izven samega sebe in v sebi hkrati«. (...) Pomeni, da je nekaj izven mene, čemur pripadam. Od tega drugega se sicer ločim, vendar je to izven mene del mojega smisla, del mojih čustev, del moje kulture, narodne zavesti, verovanja itd. Ta misel je nekako izven mene, toda nujno tudi v meni. (...) Brez pripadnosti sem izgubljen in vesolju, in to v zelo nedoločnem vesolju.

Pripadnost, ugotavlja Bajzek, je torej povezana s smislom, ki je nekako izven mene, toda istočasno tudi v meni. Medtem izven mene in v meni vlada neka dialektična zdrava napetost. Za zdravo ravnotežje ne sme prevladati samo eno ali drugo, kajti potem se nekaj bistvenega izgubi. Napetost pa je v tem, da med njima ni čistega odnosa aktiven-pasiven. Noben od teh elementov ne more biti samo aktiven, drugi pa samo pasiven ali obratno. Kakor je tisto izven mene moj smisel, tako sem tudi jaz smisel tistemu izven mene.«

Zdi se pa, da moderna družba razpršilno vpliva na občutek pripadnosti. V tem svetu, kjer ni nekih trdnih središčnih temeljev, na katere bi se človek skliceval, postane vse relativno. Lahko bi rekli, da je cilj v neki splošni zavesti ostal, obstajajo pa različne poti, ki naj bi pripeljale do njega. »Povečana negotovost«, ugotavlja avtor članka, »povečane možnosti izbire silijo vsakega k lastni odločitvi ali neodločitvi. Najprej pride v poštev prilagoditev. Prilagoditi se, pa ne pomeni iskati optimalne oziroma najboljše rešitve, pač pa razne možne rešitve. Tako se na primer posameznik ne potrdi, da bi v službi in poklicu izkoristil vse svoje ustvarjalne možnosti in sposobnosti, ampak se prilagodi čim manjšemu naporu. V šoli je to vidno tako, da so mladi nagnjeni k temu, da komaj izdelajo in se tako prerinejo naprej. V prilagodljivosti pa ni več trdnih izbir, ki bi bile dokončne, nepreklicne in stalne. (...) Naravno, da je v takem pojmovanju vedno bolj čutiti premik od bistvenih vrednot k funkcionalnim. Vse, kar ni funkcionalno, ni več vrednota.«

Ta zanimiva izvajanja avtorja pripeljejo k poudarjanju pomena, ki ga ima »oblikovanje« notranjosti vsakega izmed nas, kajti če se obračamo vase, naj bi v sebi našli odgovore. (Te lahko človek najde le, kolikor mu notranjost lahko da.)

Bralec je ob teh izrezih Bajzekovih misli lahko zasluhlil in ugotovil marsikatero podobnost z razmerami pri nas. Upati je, da bomo med nami, v naših krožkih, kulturnem klubu, pevskih zborih, pri skavtih itd. znali obogatiti našo notranjost, da bomo znali najti osebne odgovore za skupne probleme. Mi vsi, ki delujemo v teh naših mladinskih organizacijah, namreč ugotavljamo stagnacijske ideje, ki kliče po počivilu, če hočemo, da nam »pripadnost« slovenski skupnosti v Italiji pomeni le nekaj več kot samostojen pojem.

Šah v Londonu

Benny Anderson ter Björn Ulvaeus, tako da je predstava v londonskem PRINCE EDWARD THEATRE obvezna točka za vse ljubitelje glasbe (ali šaha), ki se bodo v bližnji ali daljni bodočnosti podali v London (musicale v Londonu ponavljajo navadno nekaj let...).

Vsebinska tega musicala je, kot pri vsakem drugem uspešnem gledališkem komadu, nekoliko zapletena. Prva scena nam pričara idilično južnotirolsko vzdušje: nemške narodne noše, značilni balet ter gorovje v ozadju okvirijo prizorišče prvega finalnega dvoboja med Rusom in Američanom. Dvoboj med obema pa je seveda manj idiličen, kar se seveda odraža tudi v samih tiskovnih konferencah, kjer se šahista morata vesti, kot jim veljijo. Njihovo razpoloženje in uspehi so pogojevani od zunaj, tako da subjekta srečanja — šahista — postaneta objekt raznoraznih psihologov, svetovalcev in tajnih agentov, za katere je šah le ena izmed oblik vojne, le sredstvo za zmago nad drugo ideologijo. Seveda je tudi čustvena plat prisotna. Velemojster iz ZDA ima sicer zelo prikupno ženo, katero pa, vsaj po njenem mnenju, zanemarija za črnobelo šahovnico, ki je šahistu pravzaprav pravi partner. Nesrečno otroštvo je vedno v njegovem spominu, zlasti ko se z ženo skrega ter se ločita, ker se žena raje srečuje z moževim tekmečem Anatolijem. Tudi ruski šahist nima lahkega življenja: s težavo pobegne na angleško ambasado, kjer zaprosi za politično zatočišče, a se na žalost sooča z »zahodno« birokracijo. Tekmovanje pa ima svoje zahteve, zlasti zaradi televizijskih posnetkov: vse se mora nadaljevati, važen je le rezultat. Ameriški prvak se pod velikim psihološkim pritiskom same tekme ter zasebnega življenja na svoj način upre: na »nasilen« način prekine (oz. izgubi) tekmo, kar seveda da povod sovjetskim »strokovnjakom« za kritiziranje ameriškega obnašanja, skratka za propagandistično potezo. Časnikarji na svoj način »provocirajo« ameriškega asa, tako da slednji izgubi svetovni naslov predvsem zaradi nekoncentracije.

S pesmijo »One night in Bangkok« se začne drugo dejanje. Tajska prestolnica sprejme leto kasneje ves šahovski cirkus. Tudi tu se napetost večja ter stopnjuje, seveda tudi izven samega tekmovalja.

Zaključka zgodbe pa ne izdamo. Slehernemu bralcu svetujem ogled predstave, ti sti pa, ki si je ne bo ogledal, lahko kar na svojem domu preišči najprimernejši konec, ki je konec koncev še kar logičen, saj se vse konča s stavkom »Stories like ours / have happy endings« (Zgodbe kot naša / imajo srečen konec).

Peter Rustia

»Mislim pa, da greh ne obstaja«

Kdor je to poletje hodil po svetu, ve, da je v inozemstvu med vsemi letošnjimi italijanskimi »produkti« najbolj zaslovela novo-pečena parlamentarka Ilona Staller, alias Cicciolina. Tudi v Sloveniji Cicciolinina izvolitev ni šla mimo povsem neopažena. O zavesti kajpak ni mogla molčati ljubljanska »Mladina«, ki je radikalni poslanki posvetila najprej platnico, potem pa v naslednji številki še temeljit intervju. O tonu in nivoju razgovora na tem mestu nima smisla izgubljeni besed. Krajši komentarček pa vendarle zaslužita dva Cicciolinina (ali, kakor piše »Mladina«, Čičolinina) stavka, ne sicer zaradi njene osebe, ampak zaradi argumenta samega. Gorazd Suhadolnik, avtor intervjuja, ji je namreč postavil tudi vprašanje, ali veruje v Boga in kaj misli o katoliški morali, ki trdi, da je njen »poklic« grešen. Čičolinin kratek, a jedrnat odgovor se glasi: »Sem katoličanka in verujem v Boga. Mislim pa, da greh ne obstaja.«

Na prvi pogled se odgovor pač giblje v mejah dobromisleče normalnosti in sploh ni šokanten kot ostale izjave naše junakinje. To pa iz preprostega razloga, ker je na tem mestu Čičolina le povedala na glas, kar zavestno ali podzavestno misli dober del, če ne že večina ljudi naše razvite civilizacije, najbrž tudi lep del vernih kristjanov. Pa ne da bi bili zaradi tega vsi ti ljudje tudi v resnici grešniki in pokvarjenci. Gre le za (ne)občutljivost za neko razsežnost, ki pa utegne biti v človekovem življenju odločilna. Pa to ni zgolj problem vere ali nevere. O pojmu »greha«, o večjem ali manjšem občutku za »greh« (ali tudi krivdo) lahko razpravljamo tudi z antropološkega zornega kota.

V zahodni družbi nekako od razsvetljenstva sem čedalje bolj prevladuje pogled na človeka, ki ga je najjasneje izrazil Rousseau: človek je po naravi dober, kvarijo ga le zgrešena vzgoja in krivične socialne strukture. Krivec zla torej ni človek, ampak okolje, razmere, okoliščine. Izboljšati vzgojo in odpraviti krivične strukture je potem isto kot spremeniti človeka. Cele generacije psihologov, sociologov, teologov nas skušajo že leta in leta »emancipirati«, »osvoboditi« vseh »strahov«, »tabujev«, »kompleksov« v zvezi z nekimi grehi, ki da jih v resnici ni, ampak nam jih je le vcepil v zavest »mračni« srednji vek s pomočjo Cerkev. Čičolinin izrek zato ne preseneča, saj je le povsem logično nadaljevanje ideološkega procesa, ki so ga začeli in ga izpeljujejo veliko bolj podkovane osebnosti, kot je ona.

Drugo vprašanje pa je seveda, ali je vse to, kar nam pravijo ti sodobni ideologi, v celoti res. O tem je upravičeno, da ne rečem nujen, vsaj dvom. Gotovo je, da preži pri ideološkem presojanju stvari vedno nevarnost, da ne ločimo zrna od plevla. Tako je tudi Cerkev v preteklosti s svojimi obsodbami večkrat poleg negativnih prizadela tudi po-

zitivne in pristno krščanske vidike novih miselnih tokov, gibanj in izbir. Danes je recimo jasno, da se veliko bolj kot nekoč zavedamo pomembnosti zunanega (družbenega) pogojevanja človeka in temu primerno tudi bolj pravično presojava posameznega človekova dejanja. Kljub temu pa se je le treba vprašati, zakaj človeku, ki je od razsvetljenstva sem vedno bolj »emancipiran«, »kritičen«, »zrel« (saj je v nekaterih pogledih res tako!), v zadnjih sto letih vendar ni uspelo oblikovati nič manj krvave zgodovine kot v prejšnjih »mračnih« stoletjih. Zanimivo je, da so mučilne naprave, ki si jih je izmislil »osvojen« današnji človek, prav tako, če ne še bolj okrutne od onih, ki jih je uporabljal vraževerni srednjeveški fevdalec. In, glej ga zlomka, ob vsem napredku in podiranju »tabujev« se ljudje med seboj še vedno pridno kregamo, tepemo, sleparimo, sovražimo... le da to danes ne imenujemo več greh.

Da je s človekom nekaj radikalno narobe, odkriva pravzaprav vsakdo najprej v sebi. Zanihanje te resničnosti »vodi v slepo ulico ali, bolje povedano, obremenjuje podzavest s pojmom 'neogibnega zla', ki bi bilo nekako 'normalno'. Iz tega nujno sledi, da hudega ne imenujemo več hudo, ampak dobro zato, da se mu smemo upravičeno vdajati celo na območju najosnovnejših moralnih obveznosti. Ugotavljamo, da se danes držimo neke svojevrstne morale, ki jo označujeta kolektivna slaba vest in občutek osebne krivde« (A. Frossard, Ne bojte se, pogovori z Janezom Pavlom II, Lj. 1986, str. 78, 134).

Če si sedaj ogledamo trditve »Sem katoličanka, a mislim, da greh ne obstaja« še z verskega stališča, zlahka ugotovimo, da je sama v sebi protislovna. Če greha ni in ga pač nikoli ni bilo, potem je seveda popolnoma nerazumljivo, kaj je Kristus sploh prišel počenjat na naš ljubi svet. Stvar je jasna: če je človekova odtujenost le socialna in ekonomska, potem seveda ni potreben noben Odrešenik, ampak kvečjemu še kak družbeni osvoboditelj ali revolucionar. Ni naključje, da je v sodobni teologiji pojem odrešenja stopil nekoliko v ozadje, uveljavlja pa se beseda osvobojenje (V. Messori, Rapporto sulla fede, pogovor z J. Ratzingerjem, Milan 1985, str. 79).

V pristnem krščanskem humanizmu je pojem greha, oz. zavest grešnosti (lahko bi sicer tudi rekli »vest«) neločljivo povezana s samim človekovim dostojanstvom. To dostojanstvo zahteva, da človek živi iz resnice. Človekova nagnjenost k slabemu pa je sestavni del te resnice. Najbrž bo le držalo, da človeka odločilno dviga nad živali ne toliko višji razum, kolikor zavest o dobrem in zlem, sposobnost, da se svobodno odloča in izbira ne le po nagonu, ampak predvsem po vesti.

t. s.